

ΕΝΑ ΥΠΕΡΟΧΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ

ΤΟΥ ΓΟΥΣΤΑΥΟΥ ΑΜΑΡ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΡΔΙΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ.—Ο υίος 16 χρόνων γιού του πασιγύρου και βασιπλούτου Καστιλιανού άρχοντος δόν Ραμόν Γκαρρίλλιας ντε Σααθέρρα, δ άρμπτικός κ' άρωϊγός Ραφαέλ, χαρτοπαίζει μία μέρα σ' ένα έπιστο σπιτί. Λίγο έξω από την πόλι Χερμοζίλλιο, κάι χάνει ένα μεγάλο χρηματικό ποσό. Πειστωμένους γιά την κακοτυχία του στά χαριστία κάι πειστωμένους κατά του οικοδεσπότη, βάζει φωτιά στό σπιτί, τό πυρπολεί κάι κτάπνι μπαινί στην Χερμοζίλλιο, καθάλας σ' ένα υπέρχο μισογύριο άλογο, πού κάλ...

άιδα ιτόλίζε τό στήθος του, μαύρο πλατύγυρο καπέλλο μέ λοφίο από φτερά άητού σκέπαζε τό κεφάλι του κάι πελάριο σπαθί κρεμόταν στό πλευρό του. Τό μέτωπό του ήταν θαθεία γαργαμένο από ρυτίδες κάι τά σουφρωμένα φρύδια του μισσοκέπαζαν τά βλοσυρά του μάτια, τά όποία σκορπούσαν άστραπές γύρω του.

πάει δαιμονιώνει.
—Πιάστε τον !... φωνάζουν οι διαδότες.
"Ένας βουκόλος, δ Κορνέχο, έτοιμάζεται πράγματι νά του ριέη τό αλάσο του, μέ δ Ραφαέλ πηδά από τ' άλογο του, τόν σφάζει σάν τραγιά κάι χάνεται έξω από τά μάτια του τρομαγμένου πληθους. Ο δικαστής της Άριστίας δόν 'Ινίγκο Τορμενός 'Αλμαπαθέυτε στάνει επί τόπου, μπαίνει τί συνέθη κάι ξεκινά μέ δέκα άστυράλακες πάντολους γιά τό μεγάλο ύποστατικό του πατέρα του Ραφαέλ, του δόν Ραμόν. Στο δρόμο όμως τόν πιάνει, μέσα στην έρμηιά, μία τρομερή θύελλα. Οι άστυράλακες σκορπίζουν κάι χάνονται από μπρός του τρομαγμένου. Μα δ δικαστής συνεχίζει τό δρόμο του μέσα στό γαλακίο κάι σπάζει κερύκευς κάι στάνει τέλος — νόστα πεία — μπρός στην πύλη του ύποστατικού του δόν Ραμόν. "Έκεί δού ζαγκουάρ τού ρίχνονται, βροχούμενα άγρία. Τό δικαστής σκάνει τό ένα. Τό άλλο θηρία είναι έτοιμο νά τόν κατασπαράξει. "Ο ένας πνίξει κιάλας τό άλογο. Μα αυτή τή στιγμή άνοίγει ή πύλη του ύποστατικού κάι εμφανίζεται δ δόν Ραμόν, πού άκούσε τό θόρυθο, κρατώντας μία δίκαινη πιστόλα. Στο φώταμα μία άστροπέη, δ δόν Ραμόν βλέπει τί συμβαίνει, σκάνει τό ζαγκουάρ κάι παίρνει άνάσθητο μέσα στό σπιτί τόν δικαστή. Σέ λίγο ο δικαστής συνέρχεται κάι έτοιμάζεται νά προηή στό σπύλιση πού Ραφαέλ, ως έμπροστού κάι φονέας. "Η υπτέρα του νέου, 'Ιδη πρηνήσιμα πρό του γαίου της, φάσκι κάι μεγάλόκαρδη, λιποθυμάει από την ταραχή της. "Εμφανιζει όμως δ δόν Ραμόν, δίνει χειροπέδαρα τό γυίο του κάι άποσύρταται μέ τό δικαστή σ' ένα δωμάτιο, όπου κρυφολύουν άσκητή ώρα. Τί λένε : "Κανείς δέν ξέρει. "Ολοι είναι άνησιοι κάι έντρομοι. Τέλος ή άσκαφεισ αυτή μελειώνει. "Ο δικαστής περνάει τί νύχτα του στό ύποστατικό κάι την άλλη μέρα φεύγει. "Ο δόν Ραμόν κανώνει μαζί του τό ζήτημα του γιού του, "Ο Ραφαέλ δέν θά παραδοθή στη δικαιοσύνη. Θα τόν δικάση όμως δ ίδιος δ πατέρας του, κ' αυτό είναι τό πιο τρομερό, τό πιο φρικώδες γιά τόν νεαρό έγκληματία...

"Ανατρίχισμα τρόμου συντάραξε τή συγκέντρωση: Είθαν ότι δ αθένητης τών είχε φορέσει την ειδική ένδυμασία «δικαστού-τιμαρού» κ' ότι κάποιος έπρόκειτο νά δικαστή σέ λιγάκι!...

Μά ποιάς;...
Μόλις δ δόν Ραμόν κάθησε πλάϊ στη γυναίκα του, έγινε κάτι στον έπιστάτη του.
"Ο μαυρόαλ θγήκε παρευθής έξω, κάι σέ λίγο ξαναγύρισε, όδηγώντας άπ' τό μπράτσο τόν 'Ραφαέλ.
"Ο νεανίας ήταν άσκητής. Δεμένος κάι μέ τά μάτια χαμηλωμένα, στάθηκε χλωμός, μπρός υτόν πατέρα του, χαϊρετώντας τόν μέ σεθασμό. "Η έξουσία του πατέρα στην οικογένεια του, τότε, ήταν άπόλυτη, δεσποτική.
"Ο δόν Ραμόν άναπαέδωσε τό χαϊρετισμό του γιού του. "Υστερα ρίχνοντας τό καπέλλο του στό πάτωμα, έπτε σοφάρα: —"Ακούστε... "Επί 600 χρόνια περίπου, διασ όριμεί ή οικογένεια μου, άπ' την Καστίλλη της 'Ισπανίας έως έδδ, στην 'Αμερική, οι Γκαρρίλλιας ντε Σααθέρρα είχαν τό μέτωπό τους άπτιλο, καθάριο!... "Από χτές όμως... Διακόπηκε. "Η φύγη του γιούταν πιο τραχειά τώρα κάι τό πρόσωπό του πελιδνό:
—... "Από χτές όμως, έξακολούθησε, δ γιός μου, δ πρώτο τόκος μου κάι διάδοχος του δνόματός μου, τό καταπιλώσω... Χτές, στη Χερμοζίλλιο κάι στό σπιτί αναΐσιου κάι κοροφύγιο χαρτοπαίχτη, έχασε πολλά λεπτά στό παιχνίδι... Σάν νά μη έφθανε αυτό κάι μόνο, τυφλωμένος άπ' τό θυμό κάι μέ κίνδυνο νά πυρπολήση όλόκληρη την πόλι, έβαλε φωτιά στό σπιτί του άνθρώπου κάι τόκαψε άπ' τά θεμελίά του... "Υστερα, σάν νά μην έφθοναν αυτά, έκοψε άσπλαγνα τό λαρόγγι ένός άνθρώπου οικογενειαρχου, έπειδή... έπειδή θέλησε έκείνος—όπως κάι καθε τίμος πολίτης—νά τόν συλλάθη ως ένοχο του παραπάνω κακουργήματος!...
Μέ φωνή άπασία, τρομερή, συνέχισε:
—Τί νά σκεφθή λοιπόν κανένας κάι τί νά περιμένη άπ' τό μεράκιο σ' ότό;... "Από ένα άτομο, πού σε τόσο τρομερή ήλικία παναίωσε ένστικτα θηριώδους κτηνώος;... "Η Δικαιοσύνη άπαιτεί άγρία τιμωρία... Καί... Καί τά τιμωρήσω άγρια στό ένοχο!...
"Ολοι λαχάνιαζαν. "Ο δόν Ραμόν σταύρωσε τά χέρια στό φαρύ του στήθος, κάι χαμηλώνοντας τό κεφάλι του έπεσε σέ ουλόγη θαθεία.
Κανένας δέν τόλμησε νά διακόψη τή σιγή μέ λόγια εύνοικά νιά τόν άγαπημένο τους Ραφαέλ. Ναι, όλο τό προσωπικό λατρευε τό άτίθασσο αυτό παιδί, μέ την άτρομη καρδιά, κάι μέ την ύπερφυσική σχεδόν έπιδειξιότητά του στό νά δαμάξη άλόγα κάι νά ρίχνι στό σημάδι μέ κόθε είδους όπλα.
Σαφικά, άπροσδόκητα κάι μέσα στη γενική σιγή, ή δόνα Ζεσουσίτα σπώκαχτε όρθή. Πάντα της είχε ύποταχτή στις θελήσεις του συζύγου της, χωρίς αντίσταση καμμία. Τόν σεβόταν, 'Αφισιωμένη όμως τόσα χρόνια κυριολεκτικώς στό παιδια της, τά λάτρευε μέ τέτοια πρωτόγνη σχεδόν άγάπη, ώστε δ κίνδυνος πού άπειλούσε τώρα τόν χαϊδεμένο πρωτότοκό της, την άναστάτωνε άσυγκράτητα!
—Κύριε, ψιθύρος μέ δακρύθρεχτα μάτια στον σ'ζυγό της, σκεσθήτε ότι δ Ραφαέλ μου είναι παιδί σας... "Οτι είστε πατέρας του... Κ' ότι τό σφάλμα

(Συνέχεια έκ του προηγούμενου)

—Κατευόδιο!... Στο κάλο, δόν 'Ινίγκο 'Αλμαπαθέυτε, κ' εύχαριστώ!... περιωρίστηκε νά τή στεγνά δ δόν Ραμόν στό δικαστή.

Ο δικαστής κούνησε τό κεφάλι του, θλέποντας τό αλύγιστο της ψυχής του χαλυθδίνου έκείνου ύπατριδου κάι σπηρουίνοντας τό άλογο του, διάθεκε την ζεύωπτα κ' άρχισε νά καλλάζη πρόσ την πόλι, συνοδευόμενος άπ' τούς τέσσερες πείδους (ένόπλους ύπηρετές) της χαγιέντας.

—Ματρο-Ευσέθιε!... είπε τότε ή οικοδεσπότης στον μαυρόαλ. Χτύπα γοργάρας την καμπάνα... Πρέπει νά μαζευτούν άμέσως, όλοι οι πένες κ' όλο τό άλλο προσωπικό της χαγιέντας!... Θα δικάσω τό γυίο μου, τόν έμπρηστή κάι φονιά!...

Ο μαυρόαλ κύτταξε μέ κατάπληξη τόν κύριο του, κίτρινος άπ' τό άγριο του θέλημα κάι σκάνοντας τό κεφάλι θιάστηκε νά έκτελέση την παράξενη αυτή διαταγή του.

Η καμπάνα άρχισε νά σημαίνει γοργά... Τό προσωπικό μαζεύτηκε άμέσως στη μεγάλη τραπεζαρία. "Ηταν δ σινηθισμένο τόπος τών συγκεντρώσεων κ' ήλιο αναρωτιόντουσαν μέ άπορία τί σημαίνει αυτό τό άπροσδόκητο προσκλητήριο. Λίγες στιγμές άργότερα, μπήκε στην αίθουσα ή δόνα Ζεσουσίτα, τριγυρισμένη άπ' όλα τά παιδια της έκτός του Ραφαέλ, κάι κάθησε στην τακτική της θέσι.

Τό άσπροκίτρινο πρόσωπό της κάι τά φλογισμένα άπ' τό κλάμμα μάτια της, έσπειραν στη συγκέντρωσι μία θουβή άγανία. "Ολοι προαισθανόντουσαν, ότι κάτι τό τρομερό έπρόκειτο νά συμβη κάι μία άπόλυτη θουβααράς θασίλησε παρευθής στην αίθουσα.

"Ο δόν Ραμόν φάνηκε. "Ηταν υντέμος τώρα μέ κοστούμι ήπποτικό από μαύρο ζελοδο. Μιά θαρειά χρυσή άλυσο

Δεμένος κάι μέ τά μάτια χαμηλωμένα, στάθηκε χλωμός...

του, όσο βαρύ και νύαι, πρέπει να βρή την επιείκεια στην πατρική καρδιά σας... "Άλλωστε... Άλλωστε, κύριε, ένώνω κι' εγώ τις ικεσίες μου... Νά, γονατιστή θερμωπερακάλω τη συγκίνησή σας... "Έλεος, κύριε!... Σπλαγχνιστήτε τον Ραφαήλ μας... Τον γυίο μου!"

Έλεγε σωριαστά γονατιστή μπροστά στο σύζυγό της, του άγκάλιαζε τα γόνατα, ενώ τα δάκρυα της τούβρεχαν τις μπότες. Ο δόν Ραμόν ανασήκωσε ψυχρά τη γυναίκα του, την ανάγκασε με τρυφερή βιαιότητα να ξανακαθήσει στη θέση της, κι' έπαι:

—Ακριβώς και προπαντός σαν πατέρας, πρέπει να κρίνω το έγκλημα του γυιού μου δίχως όπλο... Ο Ραφαήλ έινε ένας έμπροσθής κι' ένας δολοφόνος... Δέν έινε πειά παιδί μου!...

—Θέέ μου!... Τι σκέπτεσαι λοιπόν να κάνης;... ούρλιαζε με τρόμο ή δόνα Ζεσοσίτα.

—Δέν σάς άφορά αυτό, κυρία!... έπαι άπότομα ο δόν Ραμόν. Ή φροντίδα για την τιμή μου άφορά ζμέναν μονάχα!...

—Ω!... έκανε με φρίκη ή άτυχη μάνα. Θά γίνης δήμιός του;...

—"Όχι!... Μά είμαι δικαστής του!... ζανάτε με τρωμερή φωνή ο άλόγιοςτος εϋπατρίδης, Μαστρο-Ευσέβιε... "Έτοιμος άμέσως ένα άλογο και θάλε στα διακάκια της σέλλας τρώφης και πυρομαχικά!...

—Παιδί μου!... Παιδί μου!... θόγγυσε ή φτωχή υπτέρα. Κι' ο Θέος άκόμη σέ άνήθηκε και

Ρίχτηκε στον Ραφαήλ με άνεπισητή λαχτάρα και τον τύλιξε σφιχτά στα μπράτσια της. "Όλοι δάκρυζαν θουβοί και σιωπηλοί.

Ο δόν Ραμόν τίνιζε το κορμί του σαν νάπαρνε καινούργια δύναμη και με φωνή πιό τρωμερή έλεπε στη γυναίκα του

—Κυρία, άπομακρυνθήτε... Ούτε σέ σάς, ούτε σέ μένα, ούτε στην κοινωνία άνήκει πειά ο γυιος μας... Κι' έσένα, δόν Ραφαήλ Γκαριλλίας ντέ Σκαθέδρα, σέ καταδικάζω να ζήσης στο έξοικό ανάμεσα στα θηρία της έρημου... "Ανήκει στη δικαιοσύνη μου, κι' ή τρομοκρατημένη άπ' τα έγκλήματά σου κοινωνία, δέν σε άνέγεται στους κόλπους της!

Στη φρικιαστική άπόφαση του δόν Ραμόν, ή δόνα Ζεσοσίτα δέν έθγαλε μιλά. Κεραυνωμένη, θημάτισε λιγάκι με λυσιμμένα γόνατα, κι' ύστερα έπεισε κάτω λιπόθυμη.

Ο Ραφαήλ συγκρατούσε, ως τώρα, την πρώια άνδρική καρδιά του. Στην τελευταία όμως, αυτή σκηνη, τον έπνιξε ή συγκινησιό του πειά, κι' έξαλλος, ξεσπάζοντας σέ δάκρυα κι' ορμώντας ν' άγκάλιασε το εϋπατρίδα κορμί της μητέρας του, ζεφώνισε:

—Μάνα μου!... Μητρούλα μου!...

—Στάσου!... τού φώναζε με θρανή φωνή ο πατέρας του, κόβοντας του τό δρόμο.

Ο Ραφαήλ σκόταψε και κλονίστηκε σαν μεθυσμένος. —Κυτάζε, κύριε!... Ικέτευσε με φωνή σπαργαμένη. Μά κυτάζε, κύριε... Ή μητέρα μου πεθαίνει!...

—Εσύ ο ίδιος τη σκοτώνεις!... έπαι ψυχρά ο πατέρας του.

Ο Ραφαήλ σκίρτησε σαν να δαγκώθηκε άπό φειδί. Κάρφωσε στον πατέρα του μια ματιά παράξενη έμφράσεως και με τά δόντια σφιγμένα, με τό μέτωπο λευκό, έφομόκρισε:

—Σκοτάστε με, κύριε!... Γιατί σάς όρκίζομαι πως άν ζήσω, θά φανώ άμείλικτος για σάς άργότερα, όπως τώρα φαίνεστε έοσις άπολαγνος για τη μητέρα μου!...

—Ωρα νά ξεκινώ!... περιορίσθηκε να πη ή δόν Ραμόν, κυτάζοντας με περιφρόνηση, για την άπειλή, τον γυίο του.

—Είμαι έτοιμος!... ψιθύρισε με άπερίγραπτο πόνο ο Ραφαήλ.

Δίτασε ώστόσο μάδωτο στιγμής, έκανε νά τραβήξη προς την πόρτα, μά άπότομα κατόπιν σωριάστηκε έπάνω στο άναισθητο κορμί της μητέρας του και την καταπιλούσε δακρύζοντας. "Έπειτα σηκώθηκε όρθός, της έβριξε μια στερνή ματιά άνέγκραστης στοργής, και σκυβοντας τό κεφάλι βγήκε στην αλλη της χαλιάντας, ενώ ο πατέρας του τον άκολουθούσε εϋσιώα.

IV Η ΜΗΤΕΡΑ

"Ένα ρωμαλέο άλογο, κατάφορτο με τρώφης και πυρομαχικά, τό οποίο κρατούσε άπ' τον γαλιό ο μαστρο-Ευσέβιος, περρίεπε στην αλλη.

Ο δόν Ραμόν τό πλησίασε και καθάλλικεψε. "Υστερα τοποθέτησε μπροστά του, στη σέλλα, τον δεμένον άκόμη Ραφαήλ, κι' έλεπε στον θλιμμένο μαυροάλο του:

—Μόλις φύγω, να κλείσης την έξώπορτα μαστρο-Ευσέβιε... Δέν θέλω να με συνοδέψη κανένας!...

"Έμπηξε έπειτα τα σπυρόνια του στα πλευρά του άλόγου κι' εκείνο, παρ' όλο τό έξαιρετικό θάρος που λυγίζε τη ράχη του, άρχισε να καλπάζη προς την κατεύθυνση της έρημου.

Κάτι τό πένθιμο, τό άπαισιο, χρομάτιζε τη σκηνη αυτή. Πατέρας και γυιος έπάνω στο ίδιο άλογο, θλουσούς κι' άμιλητος ο πρώτος, δεμένος πιθαγανά ο δεύτερος, παρουσιαζαν ένα θάμα που γάγανε την ψυχή του άνθρώπου.

Ο καλπασμός ανάμεσα στις ικατοίκιτες εκείνης άμμάδες εκτάσεις, κράτησε πολλές ώρες. Ο μαυροντυμένος εϋπατρίδης δέν έθγαζε μιλά. Πότε - πότε σπυρόνιζε πιό άγρια τό άλόγο του και σέ μια στιγμή άνεξήγητης, μυστηριώδους στοργής, έθγαλε το καπέλλο του και τούβαλε στο κεφάλι του παιδιού του, για νά τό προφυλάξη άπ' τις καυστικές άχτίνες του ήλιου!

Κι' ο Ραφαήλ πάλι φαινόταν σαν άγαλαμα άπό πέτρα. Στο ευγενικό κι' ώμορφο πρόσωπό του—έτσι καθώς κάλπαζε προς τό άγνωστο δεμένος— ήταν γυιμηή μια σκληρή κι' άτάραχη έγκαρτέρηση. Μερικά νευρικά σκιμήματά του άπό καιρό σέ καιρό, έδειχναν—αυτά μονάχα—ότι τό μυαλό του ήταν διαρκώς καρφωμένο στη γλυκεία του μητρούλα, την σωριασμένη στο πάτωμα άναισθητη, εκεί πίσω στη χαλιάντα.

Ή ώρες περνούσαν κι' ο ήλιος άρχιζε να γέρνη στον όρίζοντα, ενώ ο τρελλός καλπασμός των έξακολουθούσε άδιάκοπα. Ή έρημος, όσο προχωρούσαν

Ψηλά, στον έξώστη της άβιέντας, έστεκε ή δόνα Ζεσοσίτα...

μαγαίρι τά δεσμά του κι' ενώ εκείνος τον κύτταζε θουβός και ψυχρός, ο δόν Ραμόν τό έπαι:

—Κύριε, θρίσκεσαι δωπέρα περισσότερο άπό 80 χιλιόμετρα μακριά άπ' τη χαλιάντα... Έκει δέν πρέπει να ξαναπατήσης πειά τό πόδι σου... Θά σ' εύρη μόλις φανής θάνατος άμείλικτος... Είσαι άπό σήμερα μόνος πειά στον κόσμο... Ούτε πατέρα έχεις, ούτε μητέρα, ούτε οικογένεια... "Έδειξες με τά κατορνώματά σου μια ψυχή άγριωμό και με τά άγριμια τώρα σέ καταδικάζω να ζήσης στο έξοικό... Ή άπόφασίς μου έινε άλυγιστη κι' ή παρακλήσιος σου δέν Ρά μπορούσαν να την αλλάξουν... "Όστε μη με ικετεύσης άνώφελα!...

—Δέν πρόκειται να ικετεύσω, κύριε!... έπαι ο Ραφαήλ με φωνή στεγνή.

Ο δόν Ραμόν σκίρτησε. Βημάτισε λίγη ώρα με αυτοειδή ταραχή. "Υστερα, χουφτώνοντας κυριολεκτικώς τά πορτομάνια της ψυχραισίας του, ψιθύρισε:

—Σου άφίνω ένα διακάκι με τρώφια, άρκετό για δυό ήμέρες... Νά κι' ή καρραμπίνα μου με τη ραβδωτή κάννη της, πάντα άνάθηακτη στο σημάδι σου την είλα στα χέρια μου... Σ' ένα δέμα έγω τασιακιά και ύβρα για φωτιά, δυό πιστόλια, έτα σπιλέτο δίκοπο, ένα μαγαίρι, ένα τοσκούρι κι' άρκετά κουφια κέρατα θουβαλιών γεμάτα με σφαίρες και μπαρούτι... Ζήσε όπως μπορείς, με τά μέσα που σου άφίνω εδώ στην έρημία...

Ή κοινωνία δέν σέ θέλει, άφορ' τόσο την άδίκησες... Έγώ δέν έχω γυίο πειά... Και τώρα στηρίξου στη Θεία Πρόνοια... "Υγιάνει!...

"Απομακρύνθηκε με πρόσωπο στυγνό, μά με στήθος μυστικά φοικωμένο. Σέλλωσε τό άλόγο του, πήδησε στη ράχη του και δίχως πειά να στρέψη τό κεφάλι του, άρχισε να καλπάζη με

ταχύτητα.

Ο Ραφαήλ άνασκήθηκε τότε απ' το θουλό τ'όση ώρα εξαπλάμωτο του και άπομεινε γονατιστός. Έσκυψε μπρός τό κεφάλι του, στήλωσε με άγωνία τό αυτί του στον μακρινό κι' ύπόκαφο καλασμό του άλόγου στην άμμο, και παρακλούθησε τη σιλουέττα του πατέρα του, που γανόταν τώρα έκεί μακριά στο σκοτάδι. Κι' όταν πεία άπλήθηκε ή σιγαλιά παντού, τό άμοιρο παιδί έφοιξε με λαχτάρα την πονεμένη καρδιά του, χτύπησε με άπεριγραπτη άπέλπεια τό στήθι του και ξεφώνισε γοερά:

—Άχ πατέρα, τί μουάνας!... Μάνα μου!... Μητερούλα μου... Μητερούλα μου λατρετή!...

Κι' άναποδογύρισε λιποθύμος στην άμμο...

Ο δόν Ραμόν, ύστερα από πορεία άρκετης ώρας, χαλάρωσε άνεπαίσθητα και χωρίς νά θελή σχεδόν την τρεχάλα του άλόγου του. Τό αυτί του στήνιόταν κάθε τόσο προσεχτικά στους άόριστους ψιθύρους της έρήμου και φαινόταν σαν νά περιμένε, άπό στιγμή σέ στιγμή κι' άθελά του, ν' άκούση τις φωνές της έκείιας του δυστυχισμένου παιδιού του. Δυό-τρεις φορές μάλιστα, τό χέρι του έφοιξε μηχανικά τά χαλινάρια, σαν νά ήπαικονε σέ κάποια μυστική φωνή της καρδιάς του που τόν διάτασσε νά έσαγαυρίση πίσω στό γυίο του!

Ότε κι' ο Ραφαήλ όμως έπιηξε κραυγές έκείιας και παραποιου, ούτε κι' ο δόν Ραμόν λυγισε τελειωτικά, δυο δέν τις άκούσε. Πατέρας και γυός είχαν σέ ύψιστο σημείο άνεπτυγμένη την ύπερηφάνεια και την ισχυρογνωμοσύνη της γαλαζοαιματης οίκογενειας των!...

Έτσι, ο δόν Ραμόν εξακολούθησε με κρυφό σπαραγμό τόν καλασμό του και κατά τά ήμερώματα πεία έφτασε στη γαθιέντα.

Δυό πρόσωπα χλωμά και τσακισμένα απ' την άγρύπνια και την άγωνία, τόν περιμέναν έκεί. Τό ένα ήταν ή δόνα Ζεσουσίτα, ψηλά στον έξώστη της άβιδνας και τό άλλο ο μαυροάιλ, μπρός στην έξώπορτα.

Στό αντίκρυσμα της γυναίκας του, χλωμής και θουθής, όμοιας με τό βγαλιμα του Πόνου, ο δόν Ραμόν ένοιωσε μιά άνεπίωτη θλίψη νά σβίγη την καρδιά του. Θέλησε νά την άπορύγη.

Η δόνα Ζεσουσίτα όμως έτρεξε κοντά του κι' άρπαξε νευρικά τό χαλινάρι του άλόγου του.

—Τόν Ραμόν, τού είπτε με άγωνία, τί έκαιες τό παιδί μου;...

Ο ύπερηφής δέν άποκρίθηκε. Μιά τύφη φαρμακερή δάγκανε την καρδιά του και θέλιόταν τόν σπαραγμό της γυναίκας του—της μάνας!—ξυγιο ν' άναρωτιέται, άν είχε τό δικαιωμα πραγματικά νά κάνει ότι έκαιε.

Η δόνα Ζεσουσίτα περιμένε μάνα την άπάντησή του. Κι' ο δόν Ραμόν πάλι, παρατηρούσε θουθός τη γυναίκα του. Ένοιωθε φόθο, θέλιόταν τις άνεξέλεπτες χαρακιές της θλιψέας έπάνω στο πρόσωπό της, τό τόσο ήσυχο, τό τοσο γαλήνιο πριν άπό δυό ήμέρες.

Ήταν άξιοθήρητη τότε ή εύγενική εκείνη μητέρα. Στο γλαμό πρόσωπό της, τά γλυκά ως χτές άκόμα χαρακτηριστικά είχαν παγώσει κηρυλολεκτικώς. Τά στεγνά απ' τόν πυρετό μάτια της ήσαν φλογόοκκίνα, και δυό φαρειρές μάρες κηλιδες άλόγυρά τους τά καταποούσαν θουθιά και άπλαή.

—Δόν Ραμόν, ξανάπε λαχνακασμένη, τί έκαιες τό παιδί μου;...

—Έκείνος άπόφυγε τη ματιά της, άμήχανος.

—Ω, τό σκότινος λοιπόν;... Ξεφώνισε γοερά.

—Όχι!... μούγκρισε ο σούζυος της.

Κι' έσκυψε τό κεφάλι του σαν ένοχος. Γιά πρώτη φορά στη ζωή του αισθανόταν τόσο καταπλιπτικό έπάνω του, τό δικαίωμα της Μητέρας που ζητούσε άπαιτητικά λογαριασμό γιά την τύχη του Σπλάγχου της!...

—Τότε!... Τί τόν έκαιες, τότε, επέμεινε εκείνη.

—Άργότερα... Όταν θάσαι πιο ήσυχη, πιο γαληνεμένη, θά μάθης... Θα σού πάλι... ψιθύρισε ο δόν Ραμόν άστοιχα.

—Είμαι ήσυχη τώρα!... Έκαιε έκείνη δαγκάνοντας τά χείλη της. —Ελα... Πές μου... Γιατί τά ύποκρίνισαι έλλιπι, που πραγματικά δέν την ιούθεις... Είνε νεκρό πεία τό παιδί μου;... Τό σκότινος;...

Ο δόν Ραμόν επετέριξε. Ζύγωσε στη γυναίκα του, έφοιξε τά χείρα της στα δικιά του και της είπτε με τρυφερότητα:

—Ζεσουσίτα... Σου όρκίζομαι σέ δυο πιο ιερό ύπάρχει στον κόσμο, ότι ο γυός μας ζή... Δέν πείραξα ούτε μιά τρίχα των μαλλιών του!...

Η φωχή μητέρα έμεινε θαθεία σκεπτική λίγες στιγμές, κι'

ύστερα ψιθύρισε:

—Σέ πιστεύω... Τότε τί άπόγινε;...

—Έστο!... άποκρίθηκε με ολιγοτύγμο δισταγμό ο δόν Ραμόν. Μάθε, όφου έπιμένε νά μάθης... Άν και τόν έγκατέλειψαι στην έρημο τόν Ραφαήλ και, ώστόσο φρόντισαι πρώτα νά τόν εφοδιάσω με δλα τά μέξα νά συντηρηθή και νά ύπερασπίζεται τη ζωή του!...

Η δόνα Ζεσουσίτα σκίτηρησε κι' ένα νευρικό άνατρίχιασμα μούθιασε τό κορμί της.

—Α, πολύ έπιεικής φάηκης, δόν Ραμόν!... είπτε με έντονη και πικρά ειρωνική φωνή στο σύζυγό της. Πολύ έπιεικής φάηκης σ' ένα παιδί δεκάξη-δεκαεφτά χρόνων... Ένοιωθες άπέθεια νά θάψης τά χείρα σου στο αίμα του παιδιού σου και προτιμήσης ν' άναθήσης τη φροντίδα του γαίου του στα σαρκοφάγα άγρίμια και στους άνημερους Έρυθροδρόμους... Μονάχα αύτοί, θλίπει, ζούν στις έρμηδες έκείνες, στις όποιες έγκατέλειψες τό παιδί σου!...

—Ήταν ένοχος!... άποκρίθηκε χαμηλόφωνα ο δόν Ραμόν.

—Ένα παιδί ποτέ δέν είνε ένοχο, γιά κείνη τουλάχιστον που τό έφερε στα σπλάγχμα της και τό άνάστησε με τό γάλα της!... είπτε ζωηρά ή Ζεσουσίτα. —Όστόσο, έού δόν Ραμόν, καταδικάσες τό παιδί μου... Έγώ όμως νά τό σώσω!...

—Τί σκέπτεσαι νά κάνης, Ζεσουσίτα;... ούρλιαξε έκείνος, τρονάγμένος απ' την άποφασιστική έκφραση τών λαμπρών ματιών της.

—Τί σ' ενδιαφέρει νά μάθης, δόν Ραμόν;... Η σειρά μου τώ-

ρα νά έκτελέσω κι' έγώ τό καθήκον μου, όπως εξετέλεσες έού τό δικό σου!... Έκαιες έκείνο πού νόμισες σαστό νά κάνης... Θα ένεργήσω κι' έγώ έκείνο πού νομίζω σαστό νά ένεργήσω... Ο Θεός θά δικασή και θά κρίνη κάποτε και τούς δυό μας... Έού μοναχα τρέμει άπο τώρα, μήπως σου ζητήση καμιά μέρα λογαριασμό γιά τό αίμα του παιδιού σου!...

Ήταν βαρό άνάθημα αύτή ή τελευταία φράσις που θύγη απ' τά μπουκά της χείλη. Κι' ο δόν Ραμόν σκυφτός, με τίν ψυχή του τυραννισμένη απ' την τύχη, μήτηξ άργή στη γαθιέντα δίχως νά ξεστομίση λέξη.

Η δόνα Ζεσουσίτα τόν άκολούθησε γιά λίγο, με τη ματιά της. Ύστερα ουρημούρισε:

—Θέέ μου, θοήθησε με νά φτάσω έγκαίρω!...

Ο μάστρο-Ευσέβιος τότε, άμίλητος μάρτυς όλων αυτών τών τραγικών σκηνών, την πλησίασε προφυλακτικά και της έγνεψε με σωμαία. Περπάτησαν λίγα ήμιατα μαζί, φέτασαν σέ μιά πυκνή λόγη, άντικρυστή με την έξώπορτα της γαθιέντας και καβαλίκεψαν δυό φέταμα άλογα, κρυμμένα άπο πρύν έκεί.

—Ο Ύψιστος θουθός, σεινόρα!..

ψιθύρισε με συγκίνηση ο μαυροάιλ, κώνοντας τό σταυρό του Έπιζε-

στρέρος (λαγωνικά)... Τους έδωσα άπο πρύν νά μούριουν ένα πούκαμισο του Ραφαήλ και τά άμύθιακα άπο χτές άπάνω στα ίγνη του άλόγου τού άρκεντικού μου... Ισαμε 570 μέτρα άκολούθησαν πίστά τά ίγνη, κι' έτσι είμαι θέβαιος πως και τώρα θά μάς όδηγήσουν ως τό σημείο πού σταμάτησε... Ο Ύψιστος θουθός, σεινόρα!..

—Αμήν!... Έκαιε ή δύστηνη μητέρα, μεταμορφωμένη τώρα άπο μία γλυκερία έλλιπια. Έμπρός, Ευσέβιε... Ποτέ μου δέν θά ξεγασώ, ότιδήποτε κι' άν γίνη, την άφοσίωσι και τη θοήθειά σου!...

Τέσσερα τρονάγτικά ραστρέρος εξαπούθησαν τότε, έπάνω στα, όλοφάνερα άλωστοε άκόμη, ίγνη του δόν Ραμόν κι' ο μαυροάιλ με τη δόνα Ζεσουσίτα τά άκολούθησαν άδίσιας, σπυρνούζοντες τά άλογά τους. Τους έβινε φερά ή άνωια κι' ή έλλιπια κι' έτσι ύστερα άπο δεκάωρη σχεδόν πορεία, έφτασαν στον προορισμό τους.

Άλλοίμονο, όμως: Ο Ραφαήλ είχεν έξαφανιστή!

Τά ίγνη της διαμονής άκόμη, ίγνη του δόν Ραμόν, ήσαν ακόμα όλοφάνερα. Μιά φωτιά άναμεινη πρύν, κόντευε πεία νά ξεψυχήση. Όλα έδειχνοαι, πως ο γυός της δέν είχε περισσότερο άπο μία ώρα πού είχε άποκαυτηθή άπο κεί.

—Τί θά κάνουμε τώρα;... ρώτησε άνησυχα ο μαυροάιλ.

—Θά πάμε μπροστά!... είπτε με άπόφαση ή δόνα Ζεσουσίτα, σπυρνούζοντας τό άλόγό της. Μπροστά!... —Όπου νά θροουμε τό παιδί μου!...

Ο μάστρο-Ευσέβιος την άκολούθησε...

(Άκολουθεί)

